

MUZEUL DIN MUȘĂTEȘTI, JUDEȚUL ARGEȘ, MĂRTURIE A CONTRIBUȚIEI SATULUI LA ISTORIA PATRIEI

„Un asemenea muzeu este o medalie, o
emblemă a satului”¹.

de NICOLAE GH. TEODORESCU

La poalele munților Făgăraș, pe valea râului Vilsan, la încrucișarea drumurilor ce duc de la Curtea de Argeș la Cîmpulung și de la Pitești la Brădet, se află așezat satul Mușătești, vechi vad cultural, fierbinte vatră de lumină și de ideal patriotic, de luptă pentru ridicarea țărănimii.

Din primele decenii ale sec. al XIX-lea îndeosebi, el începe să joace un rol destul de important în istoria mișcării de emancipare politică, economică și culturală a maselor țărănești.

Satul, cu o bogată tradiție², intensă și de largă circulație, își pierde începuturile în trecutul îndepărtat, cu sute de ani înainte de întemeierea Țării Românești.

În bătrîne hrisoave roase de vreme, numele de Mușătești e pomenit pentru prima dată de la 1 iunie 1475, în timpul domniei lui Basarab cel Bătrîn (Laiotă).

În filele de cronică ale Mușăteștilor³ sînt depănate rînd pe rînd evenimente, oameni și fapte, de la învolburate vreme de cruntă încercare, de ani de silă și grea apăsare, de lupte dîrze pentru luminarea celor mulți și obidiți, duse de strălucite figuri mușăteștene, de la zidire și pînă în anii luminoși ai socialismului.

Secția istorică a Muzeului de la Mușătești păstrează ca pe niște relicve mărturiile participării satului la istoria patriei, curat izvor de educație patriotică pentru tinăra generație.

Pe un spațiu de 25 m lungime și 1,50 m lățime, ca și în cele șase vitrine cu aproape 300 expozate, sînt înfățișate ca într-o frescă episoade din zbuciumata, dar glorioasa istorie a satului.

Revoluția de la 1821 — prologul revoluției din 1848 —, condusă de Tudor din Vladimiri, e viu ilustrată. La îngemănarea veacurilor 18 și 19 s-a ridicat din Mușătești cărturarul Nicolae Popescu, grămăticul lui Ilarion și apropiatul lui Tudor, învrednicindu-se să scrie bogate și instructive pagini de cronică vie, care au servit mai tîrziu istoricului C. D. Aricescu la închegarea amplei *Istории a revoluțiunii române de la 1821*. Multe din proclamațiile lui Tudor către popor și dintre petițiile sale către sultan, către împăratul Rusiei și către pașii dunăreni — redactate cu sprijinul episcopului Ilarion — au fost dictate iscusitului grămătic Nicolae Popescu din Mușătești⁴.

¹ Octavie Treistar, „Însemnare” în Cartea de onoare a Muzeului, 12 nov. 1970.

² Gheorghe Teodorescu, „Monografia comunei Mușătești”, manuscris MCMXLI, p. 8, 9, 43, 44, 154, 155.

³ N. Gh. Teodorescu, *Mușătești — file de cronică*, editată de Comitetul de stat pentru cultură și artă. Așezămintele culturale, București, 1969.

⁴ C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, vol. I, Craiova, 1874, p. 98.

După trădarea de la Golești, în drum spre locul de osindă, tradiția spune că Tudor Vladimirescu a trecut prin Mușătești și Domnești⁵, iar după înfrîngerea de la Drăgășani, cînd cetele de panduri s-au risipit, trei voluntari din ai săi, Grigore, Oprea și Zamfir, feciorii lui Toader din Vladimiri, care în timpul zaverei au avut legături cu cărturarul Nicolae Popescu din Mușătești, s-au strecurat pe firul apelor pe la Valea Luminii, aciundu-se la Mușătești, în satul Valea lui Maș, durînd bordeie și lăsînd diată și urmași de nădejde. În recunoștința ridicată eroului de la Gorj — statuia de la Tîrgu Jiu — e și osîrdia mușăteșteanului, învățătorul C. Dobrescu-Argeș, care de altfel redactează chiar o istorie a lui Tudor Vladimirescu. În fruntea Comitetului de inițiativă, lansează apeluri repetate în coloanele „Gazetei țăranilor“, ce apărea în teascuri mușăteștene, ca cel din 12 martie 1895 și următorii, publică proiectul statuii țăranului Tudorin din Vladimiri, „care a izbit de moarte hidra trădării și a făcut să nască din singele său o conștiință națională și redestep-tarea din 1848“. Trei ani de-a rîndul, listele de subscripție ale „Gazetei țăranilor“ se umplu de ofrande, de la paraua săracului pînă la dania înstăritului, ca la 1 octombrie 1898 să aibă loc dezvelirea monumentului, cu care prilej Dobrescu-Argeș, în articolul său, din „Gazeta țăranilor“, *Inaugurarea statuii lui Tudor Vladimirescu*⁶, face un larg expozeu privind rolul revoluției ca mijloc de îndreptare pentru guverne ticăloase și clase cîrmuitoare netrebnice...

Anul de foc 1848, cînd mușăteștenii iau parte activă la dezlănțuirea furtunii populare, ocupă inima muzeului. Feciorii grămaticului — Toma prieten apropiat al lui Bălcescu, colaborator prețios în răspîndirea și popularizarea Constituției, în pregătirea revoluției, dimpreună cu fratele său popa Dincă, fondatorul școlii de învățătură din Mușătești (1836), secretar și delegat al lui Eliade pentru împărțirea manifestelor revoluționare, activist al Comitetului revoluționar — după celebra adunare din Valea Podului și fulminanta grăire din pridvorul școlii, în fruntea norodului, cu roata de lemn în spate, iau drumul dreptății și-n imnul „Marseiezei“ românești, pe versurile poetului argeșean Ion Catina, străbat ulițele Piteștilor și ard sub blestem în piața publică, pe roată, Arhondologia și Regulamentul organic...

Despre școala de la Mușătești, deschisă de fiul grămaticului — popa Dincă, prietenul lui Eliade — vorbesc îndeajuns mărturiile.

După revoluția de la 1848, scria cărturarul Ion Arsenescu din Berindeștii de la poalele Posadei, în *Însemnările* sale lăsate spre sfîrșitul veacului ce s-a scurs, în paginile consacrate școlii de la Mușătești (557—559), că școlile naționale de prin sate s-au desființat ou totul. Numai în comuna Mușătești de pe apa Vîlsanului, vestitul veteran de la 1848, popa Dincă nu lasă ca satul său să rămînă sterp de instrucțiunea primară... El ridică vocea în mijlocul consătenilor săi, spunîndu-le că se oferă să dea gratis, adică în har, învățătură copiilor lor și altor săteni fără să pretindă vreo plată, școala sa stînd deschisă pentru toți cei ce vor să învețe carte. Astfel, școala de la Mușătești fu plină de copii de-ai sătenilor, toți unul și unul, nu numai din Mușătești, ci și din satele și județele învecinate, din rîndul cărora s-au recrutat zeci de ani conducătorii satelor din această parte a țării și îndeosebi învățătorii.

Țăranul Gheorghe al Florii lu' Nică din Aref, ce venise la școala din Mușătești cale de două poște și ceva, cu alți zece copii de țărani, mărturisea acum aproape o jumătate de veac : „Acolo m-a dus tata să învăț carte, c-a auzit că-i un învățător ce scoate apă din piatră seacă !“

⁵ Gh. Teodorescu, „Din mărturiile unor bătrîni din Mușătești și Domnești“, 1915, Monografia Com. Mușătești, manuscris MCMXLI, p. 170.

⁶ „Gazeta țăranilor“, an. 6, nr. 14 din 20 sept. 1898.

Absolvenții școlii de la Mușătești au ajuns ajutoari de învățători, caligrafi și copişti la subprefectură ori notari la primărie, agenți măsurători, legumicultori și pomicultori la sate, cîntăreți de biserică etc.

Din salba vrednicilor, la loc de frunte stă și Ateneul Central Rural, fondat în 1879, precursorul căminelor culturale de azi, precum și presa țărănească frămîntată și plămădită în vatra caldă a Mușăteștilor ca : „Țăranul” (1881—1884), „Gazeta poporului” (1890—1891), cu redacția la Mușătești și tiparul în Pitești și București, și „Gazeta țăranilor” (1892—1931), organ al „Asociației pentru cultura țăranilor”, fondată la 8 noiembrie 1892, apărută în teascuri proprii, în tiraj de 10 000 de exemplare, adevărată tribună de luptă a țăranimii.

Despre rolul „Gazetei” stau mărturie evenimentele.

O urgie neîmpăcată se stîrnește asupra tiparniței de la Mușătești.

„În Mușătești a fost amenințată cu moartea, cu punerea focului, cu sfărîmarea tipografiei, cu devastarea redacțiunii... În sate „Gazeta țăranilor” este ruptă de zapcii, urmărită pînă în lacra țăranului, cititorii ei prigonîți. Ea a venit aci în Capitală între surorile sale de luptă, dar a venit ca o țărăncă vînjoasă, dirză și gata d-a privi în ochi pe asasini, de a le pune în obraz fărădelegile lor din sate...”⁷.

De pe tot drumul parcurs, de la casa ei din Mușătești și în București, prin Cîmpulung și Curtea de Argeș, cuvîntul tipărit al „Gazetei” ajunge pe o bună parte a pămîntului. Timp de patruzeci de ani de-a rîndul, de la Severin la Dorohoi și pînă la Țara de dincolo de negură, din Calcidica la Scandinavia și pînă în Cincinnati (S.U.A.), în centrele locuite de români, a străbătut sate și orașe, țări, mări și oceane, înființîndu-se „oriunde răsuna glas românesc” ; patruzeci de ani în șir, în răspăr cu timpul și freamătul social, a pregătit fără încetare atmosfera de agitație, își sumete brațele pentru marea bătălie, care avea să ducă la violentele cutremure sociale ce-au zătnit din temelie căprioreala unei zidiri nedrepte...

În anul de lacrimi 1907 asupra tiparniței de la Mușătești s-au abătut urgiile și învinuirile stăpînirii pentru iureșul țăranesc.

Telegrama comandantului companiei de represalii către procurorul general de Ilfov, „să nu se mai caute în alte părți cuibul revoltelor, că l-a găsit la Mușătești, la redacția jurnalului Gazeta țăranilor...”⁸, vorbește în destul.

Drumul deschis și încălzit de dogoarea lui August 1944, cu realizările din sfertul de veac — pătratul de aur al Republicii —, e viu și bogat reprezentat în capitolul : „Mușăteștiul de azi, continuator al tradițiilor Văii Vîlsanului”.

Dacă am arăta numai că în vatra mușăteșteană a lăstărit acum 25 de ani una din cele dintîi universități populare satești din România și tot e ceva. Prin vizita doamnei S. Jakobson, profesoară la catedra de slavistică a Universității Harvard din S.U.A., dimpreună cu profesorul universitar dr. doc. Mihai Pop, directorul Institutului de Etnografie și Folclor din București, făcută la Universitatea populară din Mușătești, în mai lui 1960 și în urma dialogului purtat pe teme științifice cu țăranii de la plug, „studenți” ai universității, dialog ce a căpătat proporția unei debaterii vii, lumea de peste ocean a putut afla prin graiul profesoarei de realitatea nouă a țării noastre, realitate care i-a înfățișat imaginea cea mai adevărată a vieții culturale, a realizării regimului din evul socialist, la care și Mușăteștii își au partea lor de contribuție.

⁷ C. Dobrescu-Argeș, *Gazeta țăranilor în Capitală*, în „Gazeta țăranilor”, 4, nr. 37, 3 sept. 1895, p. 1.

⁸ A. Valescu, *Insemnări și amintiri*, 1935, cap. „Sosirea unei campanii de soldați în Mușătești. Anchetă și percheziții”, p. 167—176.

Înfăptuirea în toamna lui 1960 a masivului pomicol de 600 ha, pe întreg bazinul Buneștilor, Deleancăi, Mușcelului, Perișului și Piatra Albă, pînă în muchia Bărbălăteștilor, pe pămîntul unde arendașul lua șapte piei de pe spinarea țaranului, iar boierul îl pîndea să-i ia jugul de la car și să-l lase cu mîna pe inimă, e încă o remarcabilă realizare din cele multe la număr.

Vizitîndu-l la începutul lui august 1963, participanții la plenara secției hortiviti-ooale a fostului Consiliu Superior al Agriculturii, ținută la Pitești, au afirmat pe bună dreptate: „Nu poți să redai această frumusețe în cuvinte... Nu știi ce să admiri mai mult. Aceste realizări constituie o acțiune de mari proporții nemaiîntîlnite în țara noastră și probabil rar întîlnite în alte țări ale globului; țărani muncitori, cu ajutorul științei, au creat tablouri de o rară frumusețe. S-au transformat dealurile neproductive sau slab productive în adevărate opere de artă”⁹.

În fața acestei realități, ee-ar mai putea zice filozoful din trecut, care compara satul cu un cimitir, „condamnat la una și aceeași viață statică, că satul românesc nu ia parte la formarea culturii românești, că el trăiește de sine, împietrit, în mediul său”...¹⁰.

„Secția etnografică a Muzeului”, cu cele peste 500 exponate cuprinse în capitolele: Păstoritul, Pomicultura, Ceramica, Colț de casă țărănească, Uneltele artei oasnice, Expoziție de port popular, Albumul 150 de ani și altele, prezintă o bogată participare a Mușăteștilor la păstrarea și promovarea artei și culturii populare.

Miile de vizitatori, de la elevul de școală, muncitori de pe ogoare și din uzine și pînă la omul de știință, subscriu cu minile amîndouă la certificarea Așezămîntului de la Mușătești. Cităm: „Întreaga istorie a satului e un drum de glorie a cărturarilor din trecut și din prezent”¹¹. „Pentru un bibliotecar este o cinste să păsească în incinta acestui muzeu, care certifică existența primei biblioteci publice din țara noastră”¹². „Am putut pătrunde cu ochii minții și ai sufletului în trecutul de glorie și obidă al poporului nostru...”¹³. „Secțiunea istorică a muzeului din Mușătești are într-un anumit fel o unicitate, întrucît prezintă trecutul unui sat cu multiple tradiții progresiste și revoluționare, și, totodată, reprezintă o citadelă a culturii populare românești. Organizarea Muzeului reprezintă o veritabilă cronică a vieții sociale și culturale a satului și se ridică cu mult peste unele realizări similare din străinătate...”¹⁴. „Muzeul sîtesc din Mușătești, după inventarul pe care-l are și după înalta lui valoare istorică și etnografică, se înscrie printre puținele instituții de acest fel, oare cinstesc nu numai pe donatori, dar și pe truditarii oare au luat toate obiectele și care reconstituie în mod uluitor de surprinzător note cotidiene ale satului românesc din ultimele două secole în această parte a țării noastre...”¹⁵. „Muzeul din Mușătești este nu numai o instituție, ci și o pildă documentară de virtuți și omenie oreatoare... Arta populară din Mușătești este atît de expresivă și specifică încît — în paralela cîntecului de pe Valea Vilsanului și a folclorului local — dă mărturie vie a sufletului creator al argeșenilor eterni”¹⁶.

⁹ „Secera și clocanul”, Pitești, nr. 2880, 7 aug. 1963, p. 3.

¹⁰ C. Rădulescu-Motru, *Personalismul energetic. Psihologia satelor noastre*, în „Lamura”, apr.—mai 1927, p. 123—125.

¹¹ Cartea de onoare a Muzeului: 30.XI.1969, îng. Petre Chirvasiu.

¹² Ibidem, 3 aug. 1969, Maria Deleanu, directoarea Bibliotecii Bazei Timișoara a Academiei R. S. România.

¹³ Ibidem, 17 iulie 1973, prof. Gh. Mircea, București.

¹⁴ Ibidem, 15 oct. 1971, dr. Constantin Șerban, București, dr. Corneliu Dima-Drăgan, lector Universitatea București.

¹⁵ Ibidem, dr. Constantin Șerban, de la Institutul de Istorie „N. Iorga” — București.

¹⁶ Ibidem, 10 nov. 1973, prof. univ. dr. doc. Augustin Z. N. Pop, prof. univ. dr. doc. I. Marinescu și alți vizitatori, nouă la număr.

De ani de zile dascălii școlii picură în sufletul și în inima tinerelor generații dramul de participare a satului la frământata istorie a luptei duse de poporul român pentru limbă, glie și lumină, pentru păstrarea comorii din adâncuri și a ființei lui, pentru libertate și dreptate socială, iar celor de acum, vizitarea Muzeului le crează „momente înălțătoare de elevații și obligații”¹⁷, cum subscria unul din cei mulți.

**LE MUSÉE DE MUȘATEȘTI, DÉP. D'ARGÈS — TEMOIGNAGE
DE LA CONTRIBUTION DU VILLAGE A L'HISTOIRE
DE NOTRE PATRIE**

— Résumé —

L'auteur présente, d'une manière documentée, un court exposé de la localité Mușetești située au pied de la montagne de Făgăraș, sur la vallée de la rivière de Vîlsan.

La plus ancienne mention documentaire du village est celle du 1 juin 1475 de l'époque du règne de Basarab l'Ancien.

Après ça on fait la présentation de la section d'histoire du Musée du village de Mușetești avec les plus intéressantes valeurs qu'il-y-en-a. On nous attire l'attention sur un des plus intéressantes témoignages de l'histoire de cette localité, la revue „La Gazette des paysans”, dont la rédaction fonctionnait dans la localité même et qui est présente dans le musée avec une collection complète.

La seconde section du musée est celle d'ethnographie qui présente une riche collection d'outils, instruments et notamment des objets du costume national.

---

¹⁷ Ibidem, 10 iunie 1973, prof. Dorin Toteanu, București.